24/01/2020

Το Πρακτορείο «ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ» στην Εγκλείστρα του Αγίου Νεοφύτου

/ Ιερές Μονές

Η Εκκλησία σήμερα 24 Ιανουαρίου επιτελεί ανάμνηση της θεοσημείας, της θαυμαστής δηλαδή, διάσωσης, του Αγίου Νεοφύτου του Εγκλείστου από την πτώση μεγάλου βράχου από την εγκλείστρα.

Το Διεθνές Πρακτορείο «Ορθοδοξία» συνεχίζει το φωτορεπορτάζ και τις αποστολές σε όλον τον ορθόδοξο κόσμο, σε μοναστήρια, προσκυνήματα και αγιασμένους τόπους από τα μαρτύρια των Αγίων της Πίστεως μας. Στην Κύπρο, επισκεφθήκαμε την εγκλείστρα του Αγίου Νεοφύτου που βρίσκεται στη Μονή, όπου φυλάσσεται και το Άγιο Λείψανό του.

Η Εγκλείστρα και το μοναστήρι του Αγίου Νεοφύτου βρίσκονται κοντά στο χωριό Τάλα, 10 περίπου χιλιόμετρα βόρεια της Νέα Πάφου. Η Εγκλείστρα αποτελούσε αρχικά μία μικρή φυσική σπηλιά στην ανατολική πλευρά ενός λόφου. Μπροστά στο λόφο υπάρχει μία βαθιά χαράδρα, στο βάθος της οποίας ρέει ένας χείμαρρος.

Στην Εγκλείστρα έζησε και ασκήτεψε ο Άγιος Νεόφυτος, μία από τις σημαντικότερες μορφές της Εκκλησίας της Κύπρου.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ: Η θαυμαστή διάσωση του Αγίου Νεοφύτου του Εγκλείστου

Σύμφωνα με την «Τυπική Διαθήκη» που συνέταξε ο ίδιος το 1214, εγκαταστάθηκε στο μικρό λαξευτό εκκλησάκι το 1159. Κατά την τοπική παράδοση, ο Άγιος αρχικά είχε λαξεύσει άλλη εγκλείστρα ανατολικά της Πάφου, κοντά στο χωριό Σουσκιού.

Το λαξευτό αυτό σπήλαιο είναι γνωστό ως «Παλαιά Εγκλείστρα» και οι τοιχογραφίες του χρονολογούνται στο 15ο ή στις αρχές του 16ου αιώνα. Εκεί ενδέχεται να έζησε άλλος ασκητής.

Ο Άγιος Νεόφυτος μετέτρεψε τη φυσική σπηλιά σε ασκητήριο με δύο χώρους.

Ο πρώτος χώρος περιελάμβανε μία μικρή εκκλησία αφιερωμένη στον Τίμιο Σταυρό και ο δεύτερος το κελλί του Αγίου, μέσα στο οποίο λάξευσε και τον τάφο του.

Το κελλί του επικοινωνούσε με το ιερό βήμα της εκκλησίας. Ο Άγιος απομονώθηκε στην Εγκλείστρα μέχρι το 1170, οπότε χειροτονήθηκε ιερέας από τον Επίσκοπο Πάφου Βασίλειο Κίνναμο και η φήμη του εξαπλώθηκε γρήγορα στο νησί.

Πολλοί μοναχοί συγκεντρώθηκαν γύρω του και σχημάτισαν μοναστική κοινότητα, για την οποία ο Άγιος Νεόφυτος συνέταξε την «Τυπική Διαθήκη», ένα είδος κανονισμών για την λειτουργία του μοναστηριού.

Η επιθυμία του Αγίου για ησυχία και απομόνωση, τον προέτρεψε να λαξεύσει άλλη Εγκλείστρα, πιο ψηλά στο βράχο, πάνω από το παλαιό παρεκκλήσι.

Δίπλα στο νέο του κελλί λάξευσε μικρό παρεκκλήσι αφιερωμένο στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο.

Από τα μοναστικά κτίσματα του πρώτου μοναστηριού σήμερα σώζονται η μικρή εκκλησία της Εγκλείστρας με το νάρθηκα και το σκευοφυλάκιο πάνω απ’ αυτήν, το κελλί του Αγίου με τον τάφο του και η τράπεζα.

Πιο ψηλά στον λόφο, σώζεται το νεότερο κελλί του Αγίου και το παρεκκλήσι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου.

Η Εγκλείστρα του Αγίου Νεοφύτου χωρίζεται στο άνω και το κάτω τμήμα.

Το κατώτερο τμήμα παρουσιάζει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον λόγω του ότι είναι κατάγραφο.

Σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή στο κελλί του Αγίου, ο ζωγραφικός διάκοσμος της Παλαιάς Εγκλείστρας και του Ιερού Βήματος του ναού του Τιμίου Σταυρού, συμπληρώθηκε από τον ζωγράφο Θεόδωρο Αψευδή το 1183.

Ο Άγιος Νεόφυτος εμφανίζεται δύο φορές στις τοιχογραφίες. Κάπου στις αρχές του 13ου αιώνα οι τοιχογραφίες του κυρίως ναού αντικαταστάθηκαν. Από τις τοιχογραφίες του Θεόδωρου Αψευδή ελάχιστα δείγματα έχουν διασωθεί.

Η τεχνοτροπία του Αψευδή απαντάται την εποχή αυτή και σε άλλα μνημεία του Βαλκανικού χώρου και προέρχεται από την Κωνσταντινούπολη.

Αντιθέτως, οι τοιχογραφίες του 13ου αιώνα, που αντικατέστησαν τις αρχικές του Θεόδωρου Αψευδή, παρουσιάζουν μία εντελώς διαφορετική τεχνοτροπία, που χαρακτηρίζεται από την σχεδόν υπερβολική σχηματική απόδοση των μορφών.

Το καθολικό της Μονής του Αγίου Νεοφύτου κτίστηκε πιθανότατα στις αρχές του 16ου αιώνα και ανήκει στον τύπο της καμαροσκέπαστης τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο.

Η αρχική εκκλησία ήταν κατάγραφη, μεγάλο μέρος των τοιχογραφιών όμως καταστράφηκαν κατά την περίοδο 1585-1611.

Σταθμοί στην Ιστορική Διαδρομή της Μονής

1134 Στο χωριό Λεύκαρα της Κύπρου γεννήθηκε ο Νεόφυτος, κτίτορας και ιδρυτής της Μονής της Εγκλείστρας, η οποία μετονομάσθηκε αργότερα σε Μονή Αγίου Νεοφύτου.

1152 Στην ηλικία των δεκαοχτώ χρόνων εισήλθεν, ως δόκιμος, στην Ιερά Μονή του Αγίου Χρυσοστόμου (σήμερα στρατόπεδο των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής), όπου κάρηκε και μοναχός.

1159 Ο μοναχός Νεόφυτος κατέφθασε στον χώρο της ομώνυμης Μονής του, όπου μέσα στον απόκρημνο βράχο λάξευσε το ασκητήριό του, γνωστό ως Εγκλείστρα, στο οποίο βρίσκεται και ο τάφος του Αγίου.

1183 Με μέριμνα του Αγίου Νεοφύτου η Εγκλείστρα αγιογραφήθηκε από τον διάσημο αγιογράφο Θεόδωρο Αψευδή.

1199 Θεοσημία: Θαύμα διάσωσης του Αγίου από βέβαιο θάνατο.

15ος αι. Κτίσθηκε το Καθολικό της Μονής, που είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Σ’ αυτό διασώζονται τοιχογραφίες και φορητές εικόνες του 16ου αι., καθώς και το σεπτό σκήνωμα του Αγίου.

1523 Επισκέφθηκε τη Μονή ο Οικουμενικός Πατριάρχης Ιερεμίας Α΄.

1611 Η Μονή, αφού αναδιοργανώθηκε από τον δραστήριο ιερομόναχο και μετέπειτα ηγούμενό της Λεόντιο Α΄, ανακηρύχθηκε σε Σταυροπηγιακή από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Κύπρου.

1631 Με συνοδική απόφαση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, επί Πατριαρχίας Κυρίλλου Λουκάρεως, επαναβεβαιώνεται και επικυρώνεται δια συγγιλιώδους γράμματος, το Σταυροπήγιο της Μονής.

1736 Επισκέφθηκε τη Μονή ο Ρώσος περιηγητής μοναχός Βασίλειος Μπάρσκυ, ο οποίος την σχεδιαγράφησε και περιέγραψε σε συντομία τη μοναστική ζωή των μελών της.

1750 Ανευρέθη ο τάφος και το σεπτό σκήνωμα του Αγίου, το οποίο μετακομίσθηκε στο καθολικό της Μονής, όπου βρίσκεται έως σήμερα.

1821 Ο εθνομάρτυρας ηγούμενος της Μονής Ιωακείμ Μελισσοβούκας μαρτύρησε δι’ ανασκολοπισμού από τους Τούρκους κατακτητές της Κύπρου.

1898 Επί ηγουμενίας Ιακώβου Μυριανθέως η Μονή παρουσίασε οικονομική άνθηση και στελεχώθηκε με νέους μοναχούς.

1953 Επί ηγουμενίας Λαυρεντίου Μιχαηλίδη το κτηριακό συγκρότημα της Μονής ανακαινίσθηκε και επεκτάθηκε.

1955 -1959 Σημαντική ήταν η συμβολή της Μονής στον απελευθερωτικό αγώνα του Κυπριακού λαού (ΕΟΚΑ) κατά των Βρετανών αποικιοκρατών.

1963-1977 Συνεχίστηκε, επί ηγουμενίας Σωφρονίου, Αλεξίου και Χρυσοστόμου, το έργο της ανακαίνισης, καθώς και της αναπαλαίωσης και του εξωραϊσμού της Μονής.

1978 και εξής Επί ηγουμενίας Λεοντίου Γ΄ δημιουργήθηκε το Μουσείο της Μονής, εκδόθηκαν τα συγγράμματα του Αγίου Νεοφύτου, συνεχίσθηκε η ανακαίνιση του Καθολικού και του κτηριακού συγκροτήματος και εξωραΐστηκαν οι εξωτερικοί χώροι της Μονής.

Ὁ
ἌΓΙ
ΟϹ
ΝΕΟ
ΦΥ
ΤΟϹ
Ὁ ἘΓΚΛΕΙϹΤΟϹ
Χ